

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2024, 24(4), 1941 – 1963. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1419051>

Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yapılan Etkinliklerin Öğrencilerin Eğitsel Gelişimine Katkısı*

The Contribution of Activities Held in Science and Art Centers to the Educational Development of Students

İzzeddin CEYLAN¹ , Halil KARADAŞ²

Geliş Tarihi (Received): 05.01.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 03.10.2024

Yayın Tarihi (Published): 15.12.2024

Öz: Özel yetenekli öğrenciler için Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) yapılan etkinliklerin öğrencilerin eğitsel gelişimine katkısının öğrenci, eğitmen ve veli görüşlerine göre incelenmesini amaçlayan bu araştırma nitel yöntemlerden olgu bilim deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 2022-2023 eğitim öğretim yılında Mardin'in Artuklu, Midyat ve Kızıltepe ilçelerinde BİLSEM'de görev yapan sekiz eğitmen, merkeze kayıtlı olan yedi öğrenci ve sekiz öğrenci velisinin görüşü yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırmada birinci alt probleme ilişkin, en çok tekrarlanan kodların "uygulamalı eğitim", "kişisel gelişim", "yeteneğe göre eğitim", "öğrencinin aktif olması", "işbirliği ve iletişim", "imkânlar" olduğu söylenebilir. İkinci alt probleme ilişkin, katılımcı görüşlerinin en çok yoğunlaştığı kodların "okul sonrası eğitim", "geç saatte eğitim", "yarı zamanlı eğitim" ve "olumsuz yönü" yok kodlarının olduğu görülmüştür. Üçüncü alt problem kapsamında en çok tekrarlanan kodların "akademik başarı", "sınav başarısı", "kalıcı öğrenme", "öz güven" ve "ön planda olmak" olduğu söylenebilir. Dördüncü alt problem kapsamında ise katılımcı görüşlerinde en çok tekrarlanan kodların "etkinliklerin yeterli olması", "donanım desteğinin sağlanması", "ilgi alanlarının ortaya çıkarılması", "daha fazla uygulama yapılması" ve "etkinliklerin güncel tutulması" şeklinde olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, Özel Yetenek, Özel Eğitim, Eğitsel Gelişim.

&

Abstract: This research, which aims to examine the effects of the activities carried out in Science and Art Centers for specially talented students (BİLSEM) on the educational success of the students, according to the opinions of students, educators and parents, was carried out using the phenomenological design, one of the qualitative methods. Within the scope of the research, the opinions of eight educators working at BİLSEM in the Artuklu, Midyat and Kızıltepe districts of Mardin in the 2022-2023 academic year, seven students registered at the center and eight students' parents were obtained using semi-structured interview forms. The data obtained as a result of interviews with participants through semi-structured interview forms were examined with content analysis. It can be said that the most repeated codes regarding the first sub-problem in the research are applied education, personal development, education according to ability, student being active, cooperation and communication, and opportunities. Regarding the second sub-problem, it was seen that the codes where the participants' opinions were most concentrated were after-school education, late-hour education, part-time education and no negative aspects. It can be said that the most repeated codes within the scope of the third sub-problem are academic success, exam success, permanent learning, self-confidence and being at the forefront. Within the scope of the fourth sub-problem, in line with the participant opinions, it was seen that the most repeated codes were that the activities were sufficient, providing hardware support, revealing areas of interest, doing more applications and keeping the activities up-to-date.

Keywords: BİLSEM, Special Ability, Special Education, Educational Development.

Atıf/Cite as: Ceylan, İ. & Karadaş, H. (2024). Bilim ve sanat merkezlerinde yapılan etkinliklerin öğrencilerin eğitsel gelişimine katkısı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(4), 1917-1940. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1419051>.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuelt>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

* Bu çalışma 8-11 Haziran 2023 tarihleri arasında düzenlenen International EJER Congress'de özet bildiri olarak sunulan "Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Yapılan Etkinliklerin Öğrencilerin Eğitsel Gelişimlerine Katkısı" isimli çalışmanın geliştirilmiş halidir.

¹ Sorumlu Yazar: İzzeddin CEYLAN, Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, izzet87@gmail.com, ORCID 0009-0000-8867-3848

² Doç. Dr. Halil KARADAŞ, Mardin Artuklu Üniversitesi, Çocuk Gelişimi, halil.karadas@hotmail.com, ORCID 0000-0003-0855-3702

1. GİRİŞ

Özel yetenekli bireyler insanlık tarihi boyunca toplumlara öncülük etmiş ve toplumun sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelerine ciddi anlamda katkı sağlamışlardır. Tarih boyunca özel yetenekli bireyler toplumun ilerlemesinde teknolojinin gelişmesinde büyük öneme sahip olmuşlardır. Bir ülkenin kalkınması özel yetenekli bireylerin eğitime verilen önemle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle özel yetenekli bireylerin eğitime gerekli önem verilmeli ve bu alanda gerekli çalışmalar yapılmalıdır [Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÖERHGM), 2019]. Özel yeteneklilerin eğitimi bir ülke için çok önemlidir. Bazı milletler özel yetenekli bireylerin farkına varıp onları ayrı bir eğitime alırken bazı milletler özel yeteneklilerin farkına bile varamamaktadır. Özellikle kritik dönem olan ilkökul döneminde bunların tespit edilip özel eğitim alması milletler için hayati önem taşımaktadır (Keskinoglu, 2011).

Özel yetenekli bireyler erken yaşta tanınıp uygun eğitim almadıkları takdirde bunların büyük bir kısmının duygusal sorunlar yaşayabileceği, normal eğitim sürecinde problemlili çocuklara dönüşebileceği dolayısıyla olağanüstü yeteneklerini boşu boşuna tüketebileceği bilinmektedir (Ataman, 2003). Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerin bu yeteneklerini ortaya koyabilecekleri ortamlara, uygulamalara ve rehberlik edecek öğretmenlere ihtiyaçları vardır (Enç, 1979; Ataman, 1982). Bundan hareketle dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye’de de özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için farklı kurumlara ihtiyaç oldu. Bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla Türkiye’de uzun bir aradan sonra Bilim ve Sanat Merkezleri kuruldu. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde önemli bir rol üstlenen Bilim ve Sanat Merkezleri, bu öğrencilerin zihinsel, görsel sanatlar ve müzikal alanlarında, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda özgün eğitim dışında eğitim almalarına imkân tanımaktadır (Baykoç Dönmez, 2011; MEB, 2019). Böylece bu özel bireylerin yeteneklerini geliştirerek, kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak ve bunlara destek eğitimi sunmak amacıyla faaliyet göstermektedir (MEB, 2019).

Geçmişten günümüze yapılan uygulamalara bakıldığında özel yetenekli çocuklar için birçok öğretimsel müdahalede bulunduğu ve eğitim modelinin uygulandığı görülmektedir (Bildiren, 2011). Bu uygulamaları dört grupta inceleyebiliriz. Bunlar gruplandırma, hızlandırma, zenginleştirme ve farklılaştırma (Sak, 2012). Gruplandırma, benzer özelliklere sahip çocukların birlikte çalışmasını sağlamak için yapılan düzenlemelerdir. Hızlandırma ise, çocuğun alması gereken içeriği daha kısa sürede tamamlamasıdır. Zenginleştirmede de, çocuğun herhangi bir konuda daha derin ve geniş bilgiye ulaşmasını sağlamaktır. Son olarak farklılaştırma, çocuğun sadece bilgi düzeyinde değil, daha üst düzey bilişsel seviyelere ulaşmasını sağlamaktır (MEB, 2023).

Tarih boyunca ülkemizde ve dünyada özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili sürekli bir arayış olduğu, bu bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için girişimlerin olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de özel yetenekli bireylerin ayrıca desteklenmesi ve bunların özel bir eğitime ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Bunun için yapılan çalışma ve uygulamaların Cumhuriyet öncesinde Osmanlı Devleti’nde başladığı görülmektedir. Osmanlı Devleti döneminde bu bireyler Enderun adı verilen eğitim kurumlarında eğitim almaktaydı. Enderun’da özel yetenekli bireylerin eğitime yönelik özel uygulamalar yapılmıştır (Davaslil, 2004).

BİLSEM tanılama süreci ve BİLSEM’e öğrenci alımı belirlenen takvim içerisinde yapılır. Öncelikle grup taramaları sırasında belirlenen ölçütler doğrultusunda başarı gösteren öğrencilerin listesi bakanlıkça il tanılama sınav komisyonuna gönderilir. İl tanılama sınav komisyonu tarafından bakanlıkça belirlenen ölçütler doğrultusunda, objektif ve standart ölçme araçları ile öğrencilerin bireysel incelemesi yapılır (MEB, 2019). BİLSEM tanılama sürecinden geçen öğrenciler öncelikle uyum eğitim programına alınarak arkadaşlarını, öğretmenlerini ve okulu tanımaları sağlanmaktadır. Daha sonra özel yetenekli öğrenciler potansiyellerinin açığa çıkarılması için sırasıyla destek eğitim programı (DEP), bireysel yetenekleri fark ettirme programı (BYF), özel yetenekleri geliştirici program (ÖYG) ve proje üretimi programlarında eğitim almaktadır (İleri, 2023; MEB, 2022d).

Özel yeteneklilerle ilgili çalışmaları olan Ataman (2003) zihinsel yeteneklerin büyük bir kısmında yaşlılarına göre üst düzey performans gösteren, gelişmiş yaratıcı yeteneğe sahip, azimli bireyleri, üstün

zekâlı ve yetenekli olarak tanımlanmaktadır. Alkan ve Mertol (2017) da üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin akıl yürütme becerileri ile problem çözme becerileri bakımından var olan sorunlara çözüm üretmesi beklenen bireyler olarak görülmesi gerektiğini belirtmektedirler. Bir ülkenin geleceğine yön vermede önemli etkilere sahip bu bireylerin bir toplumdaki oranı Dünya Sağlık Örgütü ve birçok üniversitenin verilerine göre %2 olarak kabul edilmektedir (Gür, 2017; Keskinoglu, 2011; Ataman, 1998).

Özel yetenekli öğrenciler için en önemli ve kritik hususlardan biri de, öğrencilerin ilkokulun ilk yıllarında yetenek alanlarının tespit edilmesi ve buna göre eğitim almalarının sağlanmasıdır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) BİLSEM’de eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde bazı hususları dikkate alarak özel yeteneklilerin eğitiminden maksimum fayda elde etmeyi amaçlamaktadır. Özel yetenekli çocukların verimli bir eğitim almaları için bakanlığın aldığı tedbirlerin ve özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için koyduğu standartların birçok bilim insanı tarafından kabul gören ve eğitsel başarıyı beraberinde getirecek önlemler olduğu görülmektedir. Bu kapsamda BİLSEM’lerin özel yetenekli öğrencilerin eğitsel başarıları için çok önemli olduğu ve bu kurumların daha işlevsel olması için sürekli güncel tutulması gerektiği anlaşılmaktadır.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın temel amacı Bilim ve Sanat Merkezlerinde yapılan etkinliklerin paydaş görüşlerine göre öğrencilerin eğitsel gelişimine katkısını incelemek ve buna yönelik paydaş önerilerini almaktır. Bu temel amaç bağlamında oluşturulan alt amaçlar şunlardır:

1. Öğrenci, eğitimci ve veli görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin avantajlarını belirlemek,
2. Öğrenci, eğitimci ve veli görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin dezavantajlarını belirlemek,
3. Öğrenci, eğitimci ve veli görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezi etkinliklerinin öğrencilerin eğitsel gelişimine katkısını ortaya çıkarmak,
4. Öğrenci, eğitimci ve veli görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezi etkinliklerine yönelik önerileri belirlemek.

1.2. Araştırmanın önemi

Özel yetenekli çocukların bireysel potansiyellerini ortaya koyabilmek, zihinsel ve duyuşsal açıdan gelişimlerini desteklemek ve yetenekleri doğrultusunda ilerlemelerine katkıda bulunmak için kurulmuş olan Bilim ve Sanat Merkezleri bu çocuklar için hayati öneme sahiptir. Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilerin eğitsel gelişimine katkısı ile ilgili çalışmaların az olması bizi bu çalışmayı yapmaya teşvik etmiştir. Bu çalışmada ilgili paydaş görüşlerine yer verilmesinin alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve süreci ile verilerin analizi alt başlıklarda verilmiştir.

2.1. Araştırmanın modeli

Bilim ve Sanat Merkezi’nde yapılan etkinliklerin öğrencilerin eğitsel gelişimine etkisini öğrenci, eğitimci ve veli görüşlerine göre incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel yöntemler kullanılmıştır. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni ile gerçekleştirilmiştir. Olgu bilim çalışmaları, belirli bir olgunun deneyimlenmesi sonucunda, kişide oluşan anlam ve deneyimlenen yaşantıdır (Creswell, 2023; Miller, 2003). Olgu bilim, bireyin gerçek yaşam veya belirli bir zaman dilimindeki olguyu kendi yaşantısı aracılığı ile derinlemesine bilgi topladığı ve bir olguyu betimlediği nitel bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (Tekindal, 2023; Patton, 2018; Creswell, 2023).

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Çalışmada 2022-2023 eğitim öğretim yılında Mardin'in Artuklu, Midyat ve Kızıltepe ilçelerinde Bilim ve Sanat Merkezlerinde çalışan eğitimciler, başta burada hizmet gören öğrenciler ile velileri olmak üzere doğrudan deneyimleri hakkında fikir beyan edebilecek olan paydaşlardan çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubu oluşturulurken ölçüt örneklem ve maksimum çeşitlilik örnekleme teknikleri kullanılmıştır. Maksimum örneklem tekniğinin amacı, oluşturulan örnekleme mümkün olduğu kadar probleme taraf olabilecek paydaşların çeşitliliğini yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Ölçüt örneklem ise önceden ortaya konan belirli ölçütleri sağlayan bütün durumlar çalışılır. Ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından hazırlanabileceği gibi daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi de kullanılabilir (Patton, 2018). Çalışma grubunda Bilim ve Sanat Merkezlerinde en az bir yıl görev yapan öğretmen ve yöneticilerden oluşan eğitimciler, ortaöğretimde okuyup BİLSEM'e devam eden öğrenciler ve çocukları BİLSEM'e en az bir yıl katılan öğrenci velileri yer almıştır. Gönüllülük ilkesi göz önüne alınarak oluşturulan çalışma grubunda iki BİLSEM yöneticisi, altı BİLSEM öğretmeni, yedi BİLSEM ortaöğretim öğrencisi ve sekiz BİLSEM öğrenci velisi olmak üzere toplam 23 katılımcı yer almıştır. Araştırma etiği ve çalışma pratikliği dikkate alınarak katılımcılara kod adlar verilmiştir. Veli "V", eğitimci (öğretmen ve yönetici) "E" ve öğrenci "Ö" harfiyle kodlanmış, harfin sonuna katılımcı sıra numarası eklenmiştir. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyeti	BİLSEM'de Geçirdiği Süre	Sınıfı	Ünvanı	Branşı	Eğitim Düzeyi
Ö1	Erkek	8	11	Öğrenci	-	Lise
Ö2	Kadın	7	10	Öğrenci	-	Lise
Ö3	Erkek	7	9	Öğrenci	-	Lise
Ö4	Kadın	6	9	Öğrenci	-	Lise
Ö5	Erkek	9	11	Öğrenci	-	Lise
Ö6	Kadın	8	11	Öğrenci	-	Lise
Ö7	Kadın	7	9	Öğrenci	-	Lise
E1	Erkek	4	-	Öğretmen	Rehber Öğrt.	Lisans
E2	Erkek	8	-	Müdür	Sınıf Öğrt.	Lisans
E3	Erkek	4	-	Öğretmen	Sınıf Öğrt.	Lisansüstü
E4	Erkek	4	-	Öğretmen	Görsel Sanatlar	Lisans
E5	Kadın	1	-	Öğretmen	Fen Bilimleri	Lisans
E6	Erkek	7	-	Müdür Yardımcısı	Görsel Sanatlar	Lisans
E7	Kadın	2	-	Öğretmen	İngilizce	Lisans
E8	Kadın	1	-	Öğretmen	Müzik	Lisans
V1	Erkek	1	-	Memur	-	Lisans
V2	Kadın	1	-	Ev Hanımı	-	Lisans
V3	Erkek	2	-	Serbest	-	Lisans
V4	Kadın	1	-	Memur	-	Lisans
V5	Erkek	1	-	Yönetici (Özel)	-	Lisans
V6	Kadın	2	-	Ev Hanımı	-	Lisans
V7	Erkek	4	-	Yönetici (Devlet)	-	Lisansüstü
V8	Kadın	3	-	Memur	-	Lisans

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 11'i kadın, 12'si erkektir. Katılımcı öğrenciler (Öğrenciler ortaöğretimde 9, 10 ve 11. sınıflara devam etmektedir.) dışındaki katılımcıların 14'ü lisans, 2'si lisansüstü mezundur.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak elde edilmiştir. Katılımcıların; Bilim ve Sanat Merkezlerinin olumlu ve olumsuz yönlerini, öğrencilerin bu merkezlerde yaptıkları etkinliklerin bireye katkılarını değerlendirebilecekleri ve bu etkinliklere ilişkin varsa çözüm önerilerini sunabilecekleri dört sorudan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formundaki sorular hazırlanırken uzman görüşü alınmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcıların etkilenmemelerine ve yönlendirilmemelerine özen gösterilerek araştırmanın güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca katılımcılar arasında çeşitlilik sağlanarak araştırmanın geçerliğinin artırılması hedeflenmiştir. Paydaşlarla yapılan görüşmede önceden katılımcı ile görüşülmüş, müsait olduğu zaman sorulmuştur. Daha sonra belirlenen yerde bir araya gelerek görüşme ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler kişiden kişiye değişmekle birlikte 15-25 dk arasında sürmüştür. Alınan ses kayıtları bilgisayarda Word dosyasına aktarılmış ve katılımcıya gönderilerek onayı alınmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin analiz çalışmalarına geçilmiştir.

2.3.1. Görüşme formu

Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun ilk bölümünde araştırmayla ilgili bilgilere yer verilmiş ve katılımcıların demografik özellikleri istenmiştir, ayrıca yapılan görüşmelerde katılımcılara açık rızası olup olmadığı da sorulmuştur. Formun ikinci bölümünde katılımcılara BİLSEM 'in olanaklarının olumlu ve olumsuz yönleri, etkinliklerin eğitsel katkısı ve önerilerini içeren aşağıda yer alan dört soru sorulmuştur.

- 1- Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrencilere ilişkin gerçekleştirilen etkinliklerin olumlu yönleri nelerdir, açıklayabilir misiniz?
- 2- Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrencilere ilişkin gerçekleştirilen etkinliklerin olumsuz yönleri nelerdir, açıklayabilir misiniz?
- 3-Bilim ve Sanat Merkezlerinin bireye akademik veya eğitsel katkılarını açıklayabilir misiniz?
- 4- Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrencilere ilişkin gerçekleştirilen etkinliklerin daha verimli olması için neler önerirsiniz?

2.4. Verilerin analizi

Çalışma grubu ile yapılan görüşmeler sonucu yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi hacim olarak kapsamlı olan nitel materyali, temel anlamları ve tutarlılıkları belirlemek üzere indirgeme ve anlamlandırma çabasıdır (Patton, 2018). Çalışmada içerik analizinin ilk aşaması olarak kodlama işlemi gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada verilerle ilişkili olacak ve kodları belirli gruplarda toplayabilecek şekilde alt tema ve temalar oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada oluşturulan bu kod ve temalara göre veriler düzenlenmiştir. Son aşamada ise bulgular yorumlanarak değerlendirme yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler katılımcıların sorulara verdikleri cevaplardan yola çıkılarak oluşturulan tema ve alt temalara göre belli bir sistem dâhilinde sunulmuştur. Veriler sistematik bir biçimde betimlenmiş, daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanarak araştırmanın sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada bireylerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 12.05.2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: E-79906804-020-96473

3. BULGULAR

Katılımcıların araştırmanın alt amaçlarına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular her bir alt amaç için ayrı ayrı olacak şekilde temalar, alt temalar ve kodlar altında düzenlenerek tablolar hâlinde hazırlanmıştır. Katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları çerçevesinde aşağıda sunulmuştur.

3.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin Olumlu Yönlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılanların, Bilim ve Sanat Merkezleri'nin olumlu yönlerine ilişkin görüşleri Tablo 2'de sunulmuştur:

Tablo 2.
Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrencilere ilişkin gerçekleştirilen etkinliklerin Olumlu Yönleri

Tema	Alt Tema	Kod	Frekans					
			Öğrenci	Eğitimci	Veli	Toplam		
BİLSEM' in Olumlu Yönleri	Eğitim	Uygulamalı eğitim (Proje)	5	8	4	17		
		Kişisel gelişim	4	5	5	14		
		Yeteneğe göre eğitim	3	4	5	12		
		Kendini tanıma	2	3	4	9		
		Üstün yetenekli akran eğitimi	2	1	6	9		
		Öğrencinin aktif olması	2	4	2	8		
		Öğretmen ilgisi ve rehberliği	3	2	3	8		
		Öğretim	Deneyimli ve donanımlı	3	1	2	6	
			Çok boyutlu düşünme	1	1	4	6	
			Yenilik	2	2	1	5	
			Sınav(not) kaygısının olmaması	2	1	1	4	
				Eğitimde derinleşme	2	2	-	4
				Anlamli öğrenme	1	1	-	2
	Sosyal		İşbirliği	3	3	3	9	
			Güzel vakit	3	1	3	7	
			Rahat (samimi) ortam	4	1	1	6	
			Sosyalleşme	4	-	1	5	
			İlgi ve hobilerini keşfetme	2	1	2	5	
			Sorumluluk bilinci	1	-	2	3	
			Okul stresini atmak	2	-	1	3	
		Eğlence	2	-	1	3		
		Bilinçli öğrenci	-	2	-	2		
Fiziki			İmkânlar(araç-gereç)	2	4	2	8	
		Az öğrenci olması	1	6	1	8		
			56	53	54			

Tablo 2 incelendiğinde Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrencilere ilişkin gerçekleştirilen etkinliklerin “olumlu yönleri” teması altında “eğitim öğretim”, “sosyal ve fiziki” alt temalarının olduğu görülmektedir. “Eğitim öğretim” alt teması incelendiğinde katılımcıların en çok dile getirdiği kodların ise “uygulamalı eğitim”, “kişisel gelişim” ve “yeteneğe göre eğitim” olduğu ortaya çıkmaktadır. Katılımcı paydaşların “eğitim öğretim” alt temasına ilişkin görüşlerinden derlenen doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Uygulamalı Eğitim: “BİLSEM’de dersler bizzat uygulamalı... Böylece öğrenme daha kalıcı oluyor başarı da artıyor” (Ö2). “BİLSEM’de proje üretiyorlar, deneyler yapıyorlar bunun gibi birçok konuda çocuklara avantaj sağlıyor. Bu sayede çocukların düşünceleri ve hayal dünyaları gelişmiş oluyor” (V4).

Kişisel Gelişim: “Geçen BİLSEM ’deki öğretmenimle yıl yıl yaptığım resimleri inceledik, çok aşama kat ettiğimi daha net gördüm” (Ö3). “Bilim ve Sanat Merkezleri öğrencilerinin algı hızı, bellek, görsel uyarıcılar arasında benzerlik ilişkisi kurabilme, muhakeme, parça-bütün ilişkisi kurma, zihinde canlandırma becerisi, kavrama becerisi, zihinsel tamamlama yapabilme, yeni uyarıcılar ile eski bilişsel öğrenmeler arasında ilişki kurabilme, ardışık sıralama yapabilme yada grupta yapma becerisi kazandırır. Öğretmenler de öğrencilerle beraber danışman öğretmen olarak çeşitli proje, araştırma ve etkinliklere katılarak mesleki olarak kendini geliştirmektedir” (E1).

Yeteneğe Göre Eğitim: “Yetenekli olan gençlerin daha başlarda böyle bir eğitim ile destek görmesi gençlerimizin bilim ve sanat alanlarında çalışmalar ve yenilikler ortaya çıkarmasına zemin hazırlıyor” (Ö1). “...Mesela önce sınavda senin yeteneklerini ölçüyorlar sonra ona yönelik ders veriyorlar, bu durum çok güzel bir şey bu sayede derslerden sıkılmıyorsun verimin ve başarı artıyor” (Ö2).

Kendini Tanıma: “Kendimizi tanıyoruz, zekâsal seviyemizi ve işlevinin farkına varıyoruz... potansiyelimizi ortaya koyma fırsatı yakalıyoruz” (Ö6). “Her şeyden önce öğrencinin kendini fark etmesi, geliştirebilmesi ve ifade etmesini sağlamaktadır” (E3).

Üstün Yetenekli Akran Eğitimi: “...üstün yetenekli bireyleri bir araya getirip akran öğrenmesine fırsat vermesi” (Ö4). “Bilim Sanat Merkezleri, üstün yetenekli öğrencilerin topluma yararlı olarak yetiştirilmeye çalışıldığı kurumlardır. Dolayısıyla bu tarz çocuklar; Bilim Sanat Merkezlerinde daha az sayıda ve kendileriyle daha çok benzeşen öğrencilerle, yetenekleri ve özel oldukları yönleri körelmeden ve bu yönlerini geliştirmeye yönelik eğitim alma şansı bulmaktadırlar” (V8).

Öğrencinin Aktif Olması: “BİLSEM ’de dersler uygulamalı ve öğrenci her aşamada görev alıyor” (Ö2). “Yaparak yaşayarak öğrenmek hem benim için hem çocuklar için çok büyük bir fırsat. İmkân ve fırsatlarımız çok fazla örneğin, burada teleskop var havanın açık olduğu günlerde uzay gözlemi yapabiliyoruz. Atölyemizde her türlü malzeme var” (E5).

Öğretmen İlgisi ve Rehberliği: “...öğretmen seninle daha fazla ilgileniyor, okula göre çok daha güzel vakit geçiriyorsun” (Ö2). “Tabi BİLSEM ’de bilgi direkt verilmiyor bir tema oluyor onun üzerinde biraz düşünüp tartışıyoruz. Cevap bulmaya çalışıyoruz daha sonra öğretmen rehberliğinde sonuca ulaşım daha kalıcı ve etkili bilgiler ediniyoruz” (Ö5). “Öğretmenlerin rehberliğinde bu yönlerinin çok daha fazla geliştiğini düşünüyorum” (V1).

Deneyimli ve Donanımlı Öğretmen: “Seninle ilgilenen öğretmen kendini bu alanda yetiştirmiş, sorularına cevap veren, seni tatmin eden biri olunca çok hoşuna gidiyor insanın” (Ö2). “Çocuklar BİLSEM ’de üst düzey öğretmenlerle birlikte ücretsiz bir eğitim alıyorlar” (V4).

Çok Boyutlu Düşünme: “Mantık yürütme ve zekâ geliştirme ve üç boyutlu düşünme konusunda bana avantaj sağladı” (Ö5). “Farklı bakış açılarına sahip olmakta, aynı zamanda yarışçı zihniyetten uzak sadece verimli zaman geçirme konusunda zengin bir anlayışı var kurumun” (V3).

Yenilik: “Proje odaklı eğitim, yenilikçi ve görsel zekâyı geliştiren bir eğitim var” (Ö5). “...gençlerin daha başlarda böyle bir eğitim ile destek görmesi gençlerimizin bilim ve sanat alanlarında çalışmalar ve yenilikler ortaya çıkarmasına zemin hazırlıyor” (Ö1).

Sınav (Not) Kaygısının Olmaması: "... sınav kaygısının olmaması gibi birçok avantajı var." (Ö1). "Sınav sistemi dışında proje tabanlı bir sistem olduğundan öğrencinin severek geldiği bir yer, Öğrencinin not kaygısı taşımaması, öğrenciye ödev verilmemesi, sırtında ağır çanta ile gelmemesi bunların tamamı öğrenciyi BİLSEM' e gelirken daha istekli hale getiriyor" (E2).

Eğitimde Derinleşme: "Derinlemesine bilgi edinmeleri onları hayatta her zaman bir sıfır öne geçiriyor" (E5). "...ayrıca ilgi alanına giren konularda detay ve ayrıntılara istediğin kadar gidebiliyorsun ta ki tatmin olana kadar" (E4).

Anlamlı Öğrenme: "Tabi erken işlemek değil sadece anlamlı öğrenme olduğu için kendi okulumuzda yeri zamanı gelince konuyu çok daha rahat ve kolay öğrenmiş oluyorum" (Ö5).

Tablo 2'nin ikinci alt teması olan sosyal alt teması incelendiğinde katılımcı paydaşların en çok işbirliği ve iletişim, güzel vakit ve rahat(samimi) ortam kodlarının tekrarlandığı görülmektedir. Katılımcı görüşlerinden derlenen doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

İşbirliği ve İletişim: "Sadece derslerde değil, sosyal alanda da etkileşime girmek ve okul dışında da bilgi edinmek" (Ö7). "Aileler ve öğrencilerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinin anlam ve önemini iyi bilmelerini ve işbirliğine yatkın olmalarını sağlar" (E1). "Beraber yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin ufkunun açıldığını ve bizim ebeveynler olarak her ne kadar eğitim düzeyimiz iyi denecek düzeyde olsa bile farkında olmadığımız keşfedemediğimiz bazı yeteneklerin keşfedilebildiği, bunların işlenerek daha üst düzeylere daha üretken olabildikleri durumlara ulaştırılabildiğini düşünüyorum" (V1).

Güzel Vakit: "Etkinlikler de gayet güzel bunlar sayesinde çok güzel vakit geçiriyoruz" (Ö5).

Rahat (Samimi) Ortam: "...sonra imkânlar diğer okullara göre daha fazla oluyor, çok daha rahat davranıyorsun" (Ö2). "Hem ortaokulda hem de lisede öğretmen ve arkadaşlarımla daha samimi ilişkiler kurmamı sağladı" (Ö3).

Sosyalleşme: "Okul dışında arkadaşlıklar kurup sosyalleşebileceğimiz geniş imkânlarla sahip" (Ö7). "Özel yetenekli çocukların bir kısmı bilindiği üzere içine kapanık, kendini akranlarından ve çevreden soyutlamış bireyler olabilmektedir. Bu durum onların gerek sosyal iletişimlerini gerekse akademik başarılarını olumsuz etkileyebilmektedir. BİLSEM merkezlerinde, kendilerini daha çok ifade etme ve muhatap bulma konusundaki eksikliklerini giderme fırsatı bulduklarından dolayı okul ortamında da kendilerine olan özgüvenleri artmakta ve bu durum onların akademik başarısına da olumlu katkı sunmaktadır" (V8).

İlgi ve Hobilerini Keşfetme: "...hobi olarak yaptığım resimden zevk almaya başladım, ...ilgi alanlarımı fark ettim" (Ö3). "Yapılan bazı atölyeler sayesinde ilgi ve yetenek alanlarınızı fark edip bu alanda uzmanlaşabiliyorsunuz" (Ö4).

Sorumluluk Bilinci: "Sorumluluk bilinci kazandırıyor. Oraya bir vakit ayırmak derslerden sonra zorlayarak bile olsa oraya gitmeye çalışmak bunun göstergesi" (Ö3).

Okul Stresini Atmak: "Öğrencinin kendini özgür hissetmesi, kafasını dağıtıp deşarj olması..." (Ö4). "Sınav stresinden sıyrılıp öğrencilerin rahat nefes aldığı bir yer" (V1). "...okul stresini atmak, sınav kaygısının olmaması gibi birçok avantaja sahiptir" (Ö1).

Eğlence: "Ayrıca projeler sayesinde eğitim sıkıcı değil daha eğlenceli hale geliyor" (Ö5).

Bilinçli Öğrenci ve Veli: "Diğer kurumlarla kıyaslandığında daha bilinçli veli ve öğrencinin olması hedefe ulaşma konusunda önemli bir avantaj" (E1).

Tablo 2'nin üçüncü alt teması olan "fiziki" alt teması incelendiğinde katılımcı paydaşların "İmkânlar(aracı-gereç)" ve "az öğrenci olması" kodlarının tekrarlandığı görülmektedir. Katılımcı görüşlerinden derlenen doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

İmkânlar(aracı-gereç): "İmkânlar diğer okullara göre daha fazla oluyor" (Ö2). "İmkânlar çok iyi, etkinlikler çok iyi" (Ö5). "BİLSEM 'in sağladığı avantajlardan biri de çocukların evde yapmak istediği deney veya bilimsel araştırmalarını öğretmenler gözetiminde, eğlenerek ve severek yapmasını sağlıyor. Evde imkânlar kısıtlı ve zaman kısıtlı çalışmaları hep yarım kalıyordu. Buralarda ise imkân fazla öyle bir sorun yaşanmıyor" (V6).

Az Öğrenci Olması: “Öğrenci sayısı az oluyor, öğretmen seninle daha fazla ilgileniyor” (Ö2). “Öğrenci sayısının az olması ve kalabalık grupların olmamasından dolayı gereken ilginin ve çalışmaların direkt yapılması” (E1).

3.2. Bilim ve Sanat Merkezlerinde Öğrencilere Yönelik Gerçekleştirilen Etkinliklerin Olumsuz Yönlerine İlişkin Bulgular

Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilere yönelik gerçekleştirilen etkinliklerin olumsuz yönlerine ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmuştur:

Tablo 3.

Bilim ve Sanat Merkezlerinin Olumsuz Yönleri

Tema	Alt Tema	Kod	Frekans			
			Öğrenci	Eğitimci	Veli	Toplam
BİLSEM’ in Olumsuz Yönleri	Sistem Kaynaklı	Okul sonrası eğitim	3	4	4	11
		Geç saatte eğitim	2	3	1	7
		Yarı zamanlı eğitim	2	2	2	6
		BİLSEM’lerin plansız artması	2	-	1	3
		BİLSEM’ e hazırlık yanlılığı	1	1	-	2
		Maddi destek alamama	-	1	-	1
		Tanılama sürecinin kısalığı	-	1	-	1
	Deneyimsiz öğretmen	1	-	-	1	
	Öğrenci ve Veli Kaynaklı	Sınav yılı devamsızlık	2	-	-	2
		Öğrencideki aşırı özgüven	-	2	-	2
		Şehir dışında olması	1	-	-	1
		Ulaşım	1	-	-	1
	Olumlu	Öğrencideki aşırı merak	-	1	-	1
		Olumsuz yönü yok	4	-	3	7
				19	15	11

Tablo 3 incelendiğinde Bilim ve Sanat Merkezlerinin “olumsuz yönleri” teması altında “sistemden kaynaklı olumsuzluklar”, “öğrenci ve veliden kaynaklı olumsuzluklar” ve “olumlu (olumsuz yönü yok)” alt temalarının olduğu görülmektedir. “Sistemden kaynaklı olumsuzluklar” alt teması incelendiğinde katılımcıların en çok vurguladığı kodların “okul sonrası eğitim”, “geç saatte eğitim” ve “yarı zamanlı eğitim” olduğu ortaya çıkmaktadır. Sistemden kaynaklı olumsuzluklar alt temasına ilişkin katılımcı paydaşların görüşlerinden derlenen doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Okul Sonrası Eğitim: “...okuldan sonra olmasından dolayı birikmiş yorgunlukla BİLSEM’ e gitmek verimi düşürüyor” (Ö3). “Öğrencilerin okul çıkışlarının hemen ardından Bilim ve Sanat Merkezlerine gelip burada da yoğun bir tempo ile ders işleme için yorucu olabilmektedir” (E8). “Okuldan sonra ders veren bir yerde konumlandırılması BİLSEM’i diğer okullar karşısında dezavantajlı kılıyor” (V2).

Geç Saatte Eğitim: “Ama geç saatlere sarkan eğitim öğrenciyi biraz yoruyor” (Ö1). “Derslerin akşam olması genel uyarılmışlık halini çok olumsuz etkilediğini düşünüyorum” (E4).

Yarı Zamanlı Eğitim Vermesi: “Çok az gittiğimizi düşünüyorum keşke BİLSEM’e daha fazla gitmiş olsak” (Ö2), “...ders sayısının az olmasından dolayı burada az vakit geçiriyoruz” (Ö4). “Bilim Sanat Merkezlerine giden öğrenciler okula ek bir zaman ayırarak BİLSEM’e gitmek durumunda kaldıkları için hem ekstra yoruluyorlar hem de okulda verilen akademik görevlerine yeterince zaman ayıramıyorlar. Hatta bazı ebeveynler BİLSEM’e giden öğrencilerin okul çalışmalarına yeterince zaman ayıramamalarından kaynaklı çocuğun akademik başarısının düşmesinden şikâyet edebilmektedir” (V8). “Tam zamanlı bir eğitim olmadığından öğrenci özgün eğitimle BİLSEM arasında koşturuyor ve bu hem yorucu oluyor hem de her iki tarafa da tam odaklanamıyor” (E2).

BİLSEM'lerin Plansız Artması: *“Ayrıca BİLSEM sayısı arttıkça kalitenin düşeceğini düşünüyorum”* (Ö7). *“Ülkede son yıllarda orantısız bir şekilde BİLSEM sayılarının arttırılması ve niteliğin düşmesi gibi sorunlar da var”* (V2).

BİLSEM Yanılgısı: *“BİLSEM ile ilgili hazırlık kitaplarının her yerde dolaşıyor olması BİLSEM sınavının geçerliliği konusunda beni endişelendiriyor”* (Ö4). *“Velilerin BİLSEM'i de örgün eğitim gibi düşünme algısı ve velilerin BİLSEM'in örgün eğitime direkt katkı sunuyor mu diye pragmatist düşünceleri”* (E2).

Maddi Destek Alamama: *“BİLSEM öğrencileri özel eğitim öğrencileri ancak özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrenciler (rehabilitasyon merkezlerine giden öğrenciler) gibi BİLSEM öğrencilerine devlet tarafından maddi destek sunulmuyor”* (E2).

Tanılama Sürecinin Kısıtlılığı: *“Mesela öğrencileri biz 1,2 ve 3. sınıfta yapılan sınavla alıyoruz. Geç duyanlar olabilir ya da gözden kaçan öğrenci olursa sonra bunu sürece dâhil edemiyoruz. Bence BİLSEM açısından bu bir kayıptır”* (E6).

Deneyimsiz Öğretmen: *“Deneyimsiz öğretmenlerin görevlendirilmesi ve böyle bir yerde çalışması bizi olumsuz etkiliyor”* (Ö4).

“Öğrenci ve veliden kaynaklı olumsuzluklar” alt teması incelendiğinde katılımcıların en çok vurguladığı kodların ise *“sınav yılı devamsızlık”, “öğrencideki aşırı özgüven” ve “ulaşım”* olduğu ortaya çıkmaktadır. “Öğrenci ve veliden kaynaklı olumsuzluklar” alt temasına ilişkin katılımcı paydaşların görüşlerinden derlenen doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Sınav Yılı Devamsızlık: *“Sınav yıllarında öğrenciler sınav stresi yaşadıkları için okula gitmek istemeyebilirler. Bu konuda öğrencilere kolaylık sağlanabilir”* (Ö2). *“BİLSEM'de eğitim gören öğrencilere yönelik merkezi sınavlarda direkt bir puan katkısının olmaması öğrencilerin ve ailelerin bazen motivasyonunu düşürmekte ve öğrencilerde devamsızlıklar olabilmektedir”* (E1).

Öğrencideki Aşırı Güven: *“Öğrencilerimiz BİLSEM'e belirli aşamalar sonucunda geldikleri için yeteneklerinin farkında olabiliyorlar ve açıkçası eğer aile ortamında da eğer özel yetenekli oldukları sürekli vurgulanırsa bu bazı öğrencilerde olması gerekenden fazla bir özgüven yaratabiliyor. Bu özgüven ile bazı dönemlerde şımarmalar ya da -zaten yeteneğimin farkındayım çalışsam da olur- gibi düşüncelere kapılabiliyorlar. Biz bu durumu onlardan bizzat duymasak da gözlemleyebiliyoruz”* (E7).

Ulaşım: *“Evimiz ile BİLSEM arasındaki mesafeden dolayı, BİLSEM'e erişmekte ulaşım sorunları yaşamaktayız”* (Ö2).

Öğrencideki Aşırı Merak: *“Özel yetenekli çocuklara yetişmeye çalışırken çok yoruluyorum. Çocukların enerjilerine ve sorularına yetişmek gerçekten çok zor”* (E5).

Şehir Dışında Olması: *“Ayrıca şehir dışında olması özel aracı olmayan ailemizin bizleri getirmesini zorlaştırmaktadır”* (Ö3).

“Olumlu (olumsuz yönü yok)” alt teması incelendiğinde katılımcı öğrenci ve velilerin yarısına yakın BİLSEM'in olumsuz yönünün olmadığını düşünmektedir. Alt temaya ilişkin katılımcı paydaşların görüşlerinden derlenen doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Olumsuz Yönü Yok: *“Bilim ve Sanat Merkezleri'nin olumsuz yönleri olduğunu düşünmüyorum. Buraya kayıt yaptığımdan beri böyle bir duruma denk gelmedim en azından”* (Ö6). *“Anne baba olarak biz ve öğretmenleri verilen imkânları ve eğitimleri çocuğun üzerindeki etiklerini iyi bir şekilde takip edebilirsek olumsuz yönünün olacağını düşünmüyorum”* (V5).

3.3. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Öğrencilerin Eğitsel Gelişimine Katkısına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan paydaşların, Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrencilerin eğitsel yönden gelişimine katkı sunduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı görüşleri doğrultusunda ulaşılan bulgulara ilişkin veriler Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4.

BİLSEM 'in Öğrencilerin Eğitsel Gelişimine Katkısı

Tema	Alt Tema	Kod	Frekans			
			Öğrenci	Eğitimci	Veli	Toplam
BİLSEM ' in Bireye Katkıları	Eğitsel Katkıları	Akademik başarı	5	5	5	15
		Sınav başarısı	4	5	4	13
		Kalıcı öğrenme	3	5	2	10
		Proje hazırlama ve yazma	1	1	4	6
		Ufku açma	2	1	2	5
		Mantık yürütme	2	1	2	5
		Laboratuvar kullanımı	2	1	2	5
		Bilgisayar kullanımı	2	-	1	3
		Zenginleştirilmiş eğitim	-	2	1	3
	Yeni kavramlar öğrenme	-	1	2	3	
	Kişisel Gelişime Katkıları	Özgüven	4	5	5	14
		Ön planda olmak (popüler, liderlik)	4	3	2	9
		Kendini geliştirme	3	1	2	6
		Kendini ifade etme	-	2	2	4
Toplumsal rol		2	-	1	3	
Genel kültür	2	-	-	2		
			36	33	36	

Tablo 4 incelendiğinde “Bilim ve Sanat Merkezlerinin bireye katkıları” teması altında “eğitsel katkıları” ve “kişisel gelişime katkıları” alt temalarının olduğu görülmektedir. “Eğitsel katkıları” alt teması incelendiğinde katılımcıların en çok dile getirdiği kodların ise “akademik başarı”, “sınav başarısı” ve “kalıcı öğrenme” olduğu ortaya çıkmaktadır. “Eğitsel katkıları” alt temasına ilişkin katılımcı paydaşların görüşlerinden derlenen doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Akademik Başarı: “Okuldaki arkadaşlarımdan farklı olarak bazı işlediğimiz konularda daha çok bilgiye sahibim ve bunu derslerimde başarı olarak gösterebiliyorum” (Ö7). “BİLSEM ‘in benim çocuğum üzerinde gözlemlediğim en önemli artlarından biri de akademik başarısına olan katkısı oldu. Çocuk BİLSEM’ e geldikten sonra okul başarısı kendiliğinden yükseldi” (V5).

Sınav Başarısı: “Sınavlarda yeni nesil sorular geliyor, bu sorular daha uzun ve anlamaya yönelik sorular. Bunları buradaki etkinlikler sayesinde daha rahat ve kolay çözüyoruz. Ayrıca sayısal derslerle ilgili de durum böyledir. BİLSEM’de yaptığımız deney ve etkinlikler sayesinde öğrenme daha kalıcı oluyor, bu da sınava olumlu yansıyor” (Ö5). “Yapılan sınavlara çok katkısı olduğunu düşünüyorum. Zira her şeyden evvel okuduğunu anlayan öğrencilerin sınavlarda başarılı olduğu bilinmektedir. BİLSEM ‘in katkısı ders içeriği olarak olmasa da genel olarak öğrencilerin problemlerle başa çıkmasını, problem çözmesini ve yaratıcılıklarını ortaya koymasına fırsat vermektedir” (E3).

Kalıcı Öğrenme: “Tabi BİLSEM ‘de bilgi direkt verilmiyor bir tema oluyor onun üzerinde biraz düşünüp tartışıyoruz. Cevap bulmaya çalışıyoruz daha sonra öğretmen rehberliğinde sonuca ulaşmış ve etkili bilgiler ediniyoruz” (Ö5).

Proje Hazırlama ve Yazma: “Arkadaşlarımla birlikte Tübitak projeleri yazarken hemen ön plana çıkıyorum. Arkadaşlarım proje hazırlamak ve rapor yazmak konusunda çok tıkanırken ben BİLSEM sayesinde bir çok arkadaşımın proje raporunu yazmasında yardımcı oluyorum. Bu konularda farkına varmadan BİLSEM bende çok güzel bir alt yapı oluşturmuş” (Ö2).

Ufuk Açma: “BİLSEM ‘de gördüğümüz bilgi, taktik v.b deneyimlerimizi çok rahat bir şekilde okuldaki derslerimizde gösterip aktarabiliyoruz. Yani buradaki deneyimler farklı şeyler denemek için bizde ufuk açıyor” (Ö6). “Sanatla uğraşma insanın ufkunu açar bu açıdan bana katkısı oldu. Ama genel yetenek alanında olsam çok daha fazla katkısı olacağını düşünüyorum” (Ö3).

Mantık Yürütme: “Sözel derslerdeki etkinlikler de mantık yürütme konusunda fayda sağladı diyebilirim” (Ö4). “Ayrıca sorulara ve konulara farklı yorumlar getirebildikleri için akranlarının düşünemediği yollardan konuya ve soruya yaklaşabilmektedir” (V8).

Bilgisayar ve Laboratuvar Kullanımı: “Biz fen lisesinde okumamıza rağmen arkadaşlarımızın çoğu laboratuvara girince sıkıntı yaşıyorlar, bilgisayar odasında yine yabancılık çekiyorlar, ama ben BİLSEM sayesinde küçüklükten beri bunlara aşina olduğum için çok rahat oluyorum ve çok donanımlıyım” (Ö2).

Zenginleştirilmiş Eğitim: “Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrenci okul hayatında bir çok pratiklik elde eder. Öğrenciler burada farklı ve zenginleştirilmiş eğitim öğretim etkinlikleri görmektedir. Bu sayede öğrencilerde zihinsel, sosyal ve kişisel olarak kendilerini okulda daha fazla geliştirme imkânı elde edebilmektedir” (E1).

Yeni Kavramlar Öğrenme: “BİLSEM’de olmak öğrenci için başlı başına bir avantaj bence. Neden mi? Çünkü çocuğun ufku açılıyor, bazen öyle kavramlar kullanıyor ki biz bile kavramları bilmiyoruz. Bu kavramları burada öğreniyor” (V1).

“Kişisel gelişime katkıları” alt teması incelendiğinde katılımcıların en çok dile getirdiği kodların “özgüven”, “ön planda olmak” ve “kendini geliştirme” olduğu ortaya çıkmaktadır. “Kişisel gelişime katkıları” alt temasına ilişkin katılımcı paydaşların görüşlerinden derlenen doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Özgüven: “Ayrıca sahip olduğum bilgi özgüvenimi destekliyor. Sınıfa bakınca biraz daha girişimci olduğumu fark ediyorum” (Ö7). “BİLSEM’de kendilerini daha çok ifade etme fırsatı buluyorlar. Sorularına hızlı cevap bulup eksikliklerini giderme fırsatı bulduklarından dolayı okul ortamında da kendilerine olan özgüvenleri artıyor. Bu durum onların akademik başarısını da olumlu etkiliyor” (V8).

Ön Planda Olmak: “Okulun resim takımında sergimizi açtığımız zaman ufak bile olsa okulda popüler oluyorsunuz, bu kadar kişi içerisinde sizin ve eserlerinizin parmakla gösterilmesi insana iyi hissettiriyor” (Ö3). “Bilim ve Sanat Merkezleri’nde daha önce öğrenilen bilgilerin okulda arkadaşlarına aktarılmasıyla okulda etkileşimin olacağına inanıyorum. Okulunda arkadaşlarına rehberlik yapan öğrenci zamanla lider olarak kabul edilir” (V2).

Kendini Geliştirme: “Bir de insanın bir alanda ilerleyip kendini geliştirmesini teşvik ediyor. Kişisel gelişim konusunda bana çok faydası oldu” (Ö1). “Öğrencinin kendini tanıması ve iyi olduğu alanda ilerleyip gelişmesi açısından öğrenciye kesinlikle olumlu katkısı olacağı açıktır” (V7).

Kendini İfade Etme: “BİLSEM’de geçirdikleri verimli zaman ve süreçler öğrencilerin kendini ifade etmede daha avantajlı olmasını sağlar” (E3). “Çocukların akranlarına göre daha az problem yaşadıklarını görüyoruz. Bu da kendilerini iyi ifade ettiklerini gösteriyor. Yoksa hem akademik hem sosyal yönden bu kadar gelişim ve başarı tesadüf değildir” (V1).

Toplumsal Rol: “Öğrencinin aktif olması öğrencinin toplumsal rolünü, özgüvenini, konuşmasını olumlu etkiliyor” (Ö2). “BİLSEM müfredatı okul müfredatından daha kapsamlı olduğu için çocuklar sosyal alanda da farklı bakış açılarına sahip olmaktadır” (V3).

Genel Kültür: “Genel kültür konusunda çok iyi olduğumu düşünüyorum. Bizlere BİLSEM’de sunulan olanaklardan dolayı birçok konuda arkadaşlarımdan önde olduğumu düşünüyorum” (Ö4).

3.4. Bilim ve Sanat Merkezlerinde Yapılan Etkinliklerle İlgili Önerilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın son sorusu, katılımcıların, Bilim ve Sanat Merkezleri’nde yapılan etkinliklerin nasıl olmasını beklediklerine ilişkindir. Katılımcı görüşleri doğrultusunda Bilim ve Sanat Merkezleri’nde yapılan etkinliklere ilişkin öneriler Tablo5’te sunulmuştur:

Tablo 5.

BİLSEM’lerde Öğrencilere İlişkin Gerçekleştirilen Etkinliklerin Daha Verimli Olmasına Yönelik Öneriler

Tema	Alt Tema	Kod	Frekans			
			Öğrenci	Eğitimci	Veli	Toplam
BİLSEM Etkinlik Önerileri	Öneriler	Etkinlikler yeterli	3	2	2	7
		Donanım desteği	-	2	2	4
		İlgi alanlarını tespit	1	-	2	3
		Daha çok uygulama	-	1	2	3
		Güncellik	-	3	-	3
		Yaygınlaştırma	3	-	-	3
		Açık alan kullanımı	1	1	-	2
		Gündüz saatleri	-	1	1	2
			8	10	9	

Tablo 5 incelendiğinde “BİLSEM etkinlik önerileri” teması altında “etkinlikler yeterli” ve “öneriler” alt temalarının oluştuğu görülmektedir. “Yeterli” alt teması incelendiğinde katılımcıların neredeyse üçte birinin etkinliklerin yeterli olduğunu ve bunların uygulanmasının yeterli olacağını dile getirdiği görülmektedir.

“Öneriler” alt teması incelendiğinde katılımcıların en çok dile getirdiği kodların “donanım desteği”, “ilgi alanlarını tespit” ve daha çok uygulama yapılmalı” olduğu ortaya çıkmaktadır. “Öneriler” alt temasına ilişkin katılımcı paydaşların görüşlerinden derlenen doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Donanım Desteği Sağlanmalı: “Müzik sınıfında birçok müzik aleti var. Ama notaların sesleri, şekilleri ve sıralaması müzik sınıfının içinde veya müzik sınıfına giden koridorda olsa öğrenimi kolaylaştırması adına çok iyi olur. Ayrıca her atölyeye bu şekilde görseller ve donanım desteği sunulursa daha faydalı olur” (E8).

İlgi Alanlarını Ortaya Çıkarmalı: “İlgi alanlarını tespit edecek etkinliklere yer verilmesi” Ö4

Daha Fazla Uygulama Yapılmalı: “Burada çok yapıldığını biliyorum. Ama yine de söylemek istiyorum. Etkinlikler çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlayacak tarzda olmalıdır. Daha çok materyal sağlanıp materyalle eğitim yapılmalı, deneme yanılma yolları teşvik edilmeli. Bunun yanında çocukların klasik müfredattan uzaklaşmalarını ve pratiğe ağırlık vermelerini, daha çok uygulama yapılmasını sağlayabiliriz” (V1).

Sürekli Güncel Tutulmalı: “Etkinlikler gayet makul ve öğrencinin yetenekleri doğrultusunda hazırlanmış. Ancak etkinliklerin her yıl günün koşullarına göre daha güncel hale getirilmesi gerekmektedir” (E2).

Daha Fazla Olmalı: “Çok az gittiğimizi düşünüyorum keşke BİLSEM’ e daha fazla gitmiş olsak” (Ö2).

Açık Alanda Yapılmalı: “Dersler açık alanda işlenebilirse harika olabilirdi. Evet, atölye etkinlikleri güzel ama bu etkinlikleri doğrudan ilgili oldukları yerde ya da açık alanda işlemek daha güzel olurdu” (Ö1). “Etkinlikler çok iyi ama uygulama alanlarını çeşitlendirebiliriz. Mesela dersi hep atölyede işlemek yerine açık havada, üniversitede ve ya müzede işleyebiliriz. Görsel sanatlar dersini üniversitede resim öğrencileriyle işlerseniz çok daha verimli olur” (E6).

Gündüz Yapılmalı: “Mesai saatlerinin gündüz vaktine uyarlanması çalışmalarını yapılabilir” (E1). “Öncelikle BİLSEM’in örgün eğitim dışında değil, örgün eğitimin içerisinde yer alması gerektiğini düşünmekteyim. BİLSEM gününde öğrencilerin idari izinli sayılıp, okula o günlerde özellikle gündüz saatlerinde devam etmemesinin daha verimli olacağı kanaatindeyim” (V3).

Yaygınlaştırılmalı: “Ülkemizde ne yazık ki BİLSEM’den habersiz birçok öğrenci, öğretmen ve insan bulunmaktadır. Herkese ulaşmak için BİLSEM’lerin daha da yaygınlaşması gerekir diye düşünüyorum” (Ö6).

Benzer Kurumlarla İşbirliği Olmalı: “Uluslararası alanda faaliyet gösteren benzer kurumlarla ve ülke içinde bulunan diğer BİLSEM’lerle ortak etkinlikler yapılmalı. Yapılacak işbirliği ve ortak etkinlikler için de maddi kaynak sağlanmalı” (Ö7).

Etkinliklerin Zorluk Seviyesi Olmalı: “Kendi branş etkinliklerinden örnek verecek olursam, bazen etkinlikler ya öğrencinin seviyesinden fazlaca yukarda ya da bazen çokça altında olabiliyor. Öyle durumlarda üst sınıf öğrencisine bir alt grup etkinliği uygulamak durumunda kalabiliyorum ama bu da verilecek kazanımında eksilmesine sebep oluyor. Halbuki bahsi geçen grupların daha orta bir seviyesi baz alınırsa çok daha iyi olabilir” (E7).

Spor Yetenek Alanı Olmalı: “BİLSEM’de müzik ve resim gibi yetenek alanları var. Ama spor alanı yok. Spor alanının da çocuklara çok faydalı olacağını düşünüyorum” (V4).

Katma Değerli Üretim Desteklenmeli: “Öğrencilerin kendi alanlarında ve ilerleme kat ettikleri birimlerde gelişimlerinin sağlanması gerekir. Böylece geleceğe dair üretim odaklı projelerle bütün BİLSEM çalışanları ve öğrencilerinin ilgili olduğu alanda proje desteği vermeleri ve bunun da aile desteği ile devamının sağlanarak toplumsal üretim ve ülke katma değerine katkı sunulması yönünde alt yapı hazırlanmalıdır diye düşünüyorum” (V7).

Bilim Gezileri ve Kampları: “Etkinlik ve proje merkezi olan BİLSEM ‘in daha da güçlenmesi için bilim gezileri ve kamplar yapılabilir” (Ö3).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezleri’nin olumlu ve olumsuz yönleri, Bilim ve Sanat Merkezleri’nde yapılan etkinliklerin öğrencilere eğitsel katkıları katılımcıların görüşlerine göre incelenmiş, bu kişilerden Bilim ve Sanat Merkezlerinde yapılan etkinliklerle ilgili öneri alınmıştır.

Araştırmanın ilk teması kapsamında katılımcı paydaşların Bilim ve Sanat Merkezleri’nin olumlu yönlerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bilim ve Sanat Merkezleri’nin olumlu yönleri teması ve alt temalardan hareketle BİLSEM etkinliklerinin öğrencilere eğitimsel, sosyal ve fiziksel açıdan katkılar sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yapılan çalışmalar (İleri, 2023; Aydın Sağlam, 2022; Soygür, 2021; Kılıç, 2017; Turgut vd., 2017) araştırma sonuçlarımızla örtüşmektedir. Aydın Sağlam (2022) 9. Sınıf öğrencileriyle yaptığı görüşmede akademik gelişim ile ilgili elde ettiği bulgunun araştırma bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir. Soygür (2021) öğrenci velileriyle yaptığı görüşmede derinlemesine eğitimin verildiğine dair yaptığımız tespiti teyit eder niteliktedir. Kılıç (2017) yaptığı çalışmada deneylerle ilgili benzer sonuçlara ulaşmıştır. Öğrencilerin deneyimleyerek olumlu duygular yaşadıklarını, bu doğrultuda öğrencilerden yapılan etkinliklerde en çok hoşlarına giden durumu değerlendirmeleri istendiğinde, en fazla deney yapma ile ilgili ifadeler kullandıklarını tespit etmiştir. Başka bir çalışmada ise BİLSEM öğrencilerinin bilimin tanımını yaparken “deney ve gözlem” kavramını kullanmaları da benzer bulgulara örnektir (Turgut vd., 2017). İleri (2023), öğrencilerle yaptığı görüşmede BİLSEM öğrencilerinin; Bilim ve Sanat Merkezleri’ndeki eğitimden memnun olduklarını, kendilerine olumlu katkılar sağladığını, birçok avantajı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer bulgular Kuzu ve Şenol’un (2012) yaptıkları çalışmada da karşımıza çıkmaktadır. Kuzu ve Şenol BİLSEM’lerin öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkına varmasına yardımcı olduğuna dair araştırma sonuçları mevcuttur. Farkına varılan, keşfedilen bu yeteneğin BİLSEM’lerde alınan eğitimle geliştiğini ortaya koyan benzer araştırmaların (Çelik Şahin & Şahin, 2014) olduğu gibi aksi yönde bulgular da vardır. Veliler BİLSEM öğretmen ve yöneticilerinin öğrencilerin ilgi alanlarını tespit edemediklerini, bunun en önemli sebebinin BİLSEM’deki program ve öğretmen eksikliğinden kaynaklandığını dile getirmişlerdir (İleri, 2023). Buradaki bulgu farklılığının farklı BİLSEM’lerdeki farklı fiziki imkânlar ve görüş farklılıkları olduğu söylenebilir. Bildiren ve Türkkan (2013) tarafından yapılan çalışmada katılımcı öğrencilerin büyük bir bölümü BİLSEM’de yapılan derslerden ve uygulanan etkinliklerden zevk aldıklarını dile getirmişler. Kuzu ve Şenol’un (2012) çalışmasında ise BİLSEM’lerin öğrencilerin bireysel yeteneklerini fark etmesini ve bu yetenekleri geliştirmesini sağladığı bulgusu elde edilmiştir. Oğurlu ve Yaman (2010) çalışmasında özel yetenekli öğrencilerin yaşlılarına oranla farklı bir gelişim sergiledikleri dolayısıyla bu farklılıklarını dikkate alarak

onlara saygı duyulması, aile ve eğitimcilerin onlara sosyalleşmeleri için destekte bulunmaları gerektiği belirtilmiştir.

İkinci alt tema olan *Sosyal* alt temasında katılımcıların, *işbirliği ve iletişim, güzel vakit, rahat(samimi) ortam, sosyalleşme, sorumluluk bilinci, okul stresini atmak, eğlence, bilinçli öğrenci, zamanı değerlendirme ve bilinçli veli* kodlarına vurgu yaptıkları görülmektedir. Bütün bu bulgular BİLSEM'lerin öğrencileri sınav kaygısından uzaklaştıran, onları eğlendiren, öğrencilere istedikleri alanda çalışma fırsatı sağlayan, fikirlerini serbestçe paylaşma imkânı veren ve bu fikirleri projeye dönüştürebilecekleri özgür bir ortam sunan yerler olduğu şeklinde yorumlanabilir. İleri (2023) BİLSEM öğretmenleriyle yaptığı görüşmede Bilim ve Sanat Merkezleri'nde öğrencilerin sınav kaygısından uzak ve eğlenerek öğrendiklerini tespit etmiştir. Aydın Sağlam, (2022) yaptığı çalışmada öğrenci görüşlerine göre BİLSEM'in esnek, özgür ve rahat bir ortam sunduğunu tespit etmiştir. Demirtaş ve Culha (2017) yaptıkları çalışmada öğrencilerin BİLSEM'i eğlenceli etkinliklerin yapıldığı ve yaratıcılıklarını geliştirdikleri bir yer olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Çelik Şahin (2014) yaptıkları çalışmada öğrencilerin BİLSEM'i bilgilenme, sosyalleşme, zekâ ve yetenek geliştirme gibi birçok alanda destek olduğunu, ayrıca BİLSEM'de yapılan etkinliklerin sıkıcı olmadığını bu yüzden burada zaman geçirmekten hoşlandıklarını dile getirmişlerdir.

Üçüncü alt tema olan *Fiziki* alt temasında ise katılımcıların, *İmkânlar(araç-gereç) ve az öğrenci olması* kodlarına vurgu yaptıkları görülmektedir. Elde edilen bulgulardan az öğrenci olması bulgusunun hem Soygür'ün (2021) hem de Aydın Sağlam'ın (2022) çalışmasında tespit edilen bulgularla örtüştüğü görülmektedir. BİLSEM'in olumlu yönlerine vurgu yapan bu kodların birkaç tanesi hariç bütün paydaşlar tarafından dile getirilmesi dikkat çekici bir durumdur. Hem kodlar hem de doğrudan alıntılar incelendiğinde paydaşlardaki genel BİLSEM algısının olumlu olduğu söylenebilir. Bu bilgiler ışığında Bilim ve Sanat Merkezleri'nin paydaşlar (öğrenci, eğitimci ve velilerin) tarafından olumlu karşılandığı bunun da daha önce yapılan araştırmalarla desteklendiği görülmüştür.

Araştırmanın ikinci teması çerçevesinde, katılımcı paydaşların Bilim ve Sanat Merkezleri'nin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. *Sistemden kaynaklı olumsuzluklar* alt temasında katılımcıların, *okul sonrası eğitim, geç saatte eğitim, yarı zamanlı eğitim, BİLSEM'lerin plansız artması, yanlış BİLSEM algısı, maddi destek alamama, tanılama sürecinin kısıllığı ve deneyimsiz öğretmen* kodlarına vurgu yaptıkları görülmektedir. İleri (2023) çalışmasında öğretmen yetersizliğinden kaynaklanan eksikliğin görevlendirme ve ücretli öğretmenlerle giderilmeye çalışıldığını tespit etmiştir. Ancak bu durum bu işin eğitimini alamayan öğretmenlerin özel yetenekli çocukların eğitiminde yetersiz kalmasına sebep olmaktadır (Topçu, 2022; Sezginsoy, 2007). Özer (2021), "Türkiye'de Özel Yeteneklilere Yetenek Geliştirme Desteğinde Bilim ve Sanat Merkezleri: Mevcut Durum ve İyileştirme Alanları" isimli bir çalışma yapmıştır. Özer; 2018 yılında 30, 2019 yılında 170, 2020 yılında ise 7670 öğretmene eğitim verildiğini belirtmiştir.

Eker ve Sarı (2021) tarafından yapılan çalışmada özel yetenekli bireylerin tanılama süreci ile ilgili 30 RAM uzmanıyla görüşme yapılmıştır. Görüşme sonucunda tanılama sürecinin 1. ve 2. sınıfla sınırlı tutulmamasının yetersiz kaldığını ve bazı sınırlılıklarının olduğu, tanılama sürecine 3. ve 4. sınıfın da dâhil edilmesinin yararlı olacağına yönelik uzmanların hemfikir olduğu anlaşılmıştır. Epçaçan (2018) ise maddi destek konusunda karşılaşılan zorluklar konusunda öğretmenlerin, etkinlik hazırlamada zorlandığı bunun çok zaman ve malzeme gerektirdiğini belirtmiştir. Bunun temininde ise ekonomik sıkıntılar yaşandığı sonucuna varmıştır.

İkinci alt tema olan *öğrenci ve veliden kaynaklı sorunlar* alt temasında katılımcıların *Sınav yılı devamsızlık, Öğrencideki aşırı özgüven, Şehir dışında olması, Ulaşım ve öğrencideki aşırı merak* kodlarına vurgu yaptıkları görülmektedir. Devamsızlık ile ilgili sonuç, birçok çalışmada tekrar edilmiş, sınavlar yaklaştıkça öğrencilerin üzerindeki baskının arttığı ve bu yüzden de BİLSEM'e devam etmek isteseler de edemedikleri tespit edilmiştir (Demirtaş & Culha, 2017; Atlı & Balay, 2016; Çelik Şahin, 2012; Kurttaş, 2012; Karakuş, 2010; Özkan, 2009). Ulaşım konusu ise birçok araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur.

Birincisi BİLSEM'lerin hiç olmadığı ilçelerin yaşadığı ulaşım ve uzaklık problemi, ikincisi ise BİLSEM'lerin olduğu ilçe ve şehir merkezlerinde BİLSEM'lerin merkezî yerde olmamasından kaynaklanan problemlerdir (İleri, 2023; Yılmaz & Yılmaz, 2021; Ünsal vd., 2019; Demirtaş & Culha, 2017; Koç, 2016; Atlı & Balay, 2016; Çamdeviren, 2014; Özkan, 2012).

Üçüncü alt tema olan *olumlu* alt temasında ise katılımcıların *Olumsuz yönü yok* kodunda birleştikleri görülmektedir. Demirtaş ve Culha (2017) yaptıkları araştırmada velilerin BİLSEM ile ilgili olumsuz görüşlerin neredeyse tamamını tekrar ettikleri görülmektedir. Oysa bizim yaptığımız araştırmada en az olumsuzluk bildiren paydaş velilerdir. Bu farklılığın sebebi zaman, mekân ve diğer değişkenler olabilir.

Araştırmanın üçüncü teması çerçevesinde, katılımcı paydaşların Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrencinin eğitsel gelişimine katkılarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. *Eğitsel katkıları* alt temasında katılımcıların, *akademik başarı, sınav başarısı, kalıcı öğrenme, proje hazırlama, ufku açma, mantık yürütme, laboratuvar kullanımı, bilgisayar kullanımı, zenginleştirilmiş eğitim ve yeni kavramlar öğrenme* kodlarına vurgu yaptıkları tespit edilmiştir. Çelik Şahin (2014) yaptığı araştırmada BİLSEM'lerin öğrenci yeteneklerine birçok konuda katkı sunduğunu, bunların başında problem çözme, yaratıcı düşünme ve bilimsel çalışmanın geldiğini ortaya koymuştur. BİLSEM'de alınan farklı derslerin öğrencilerin farklı disiplin ve kavramlarla tanışmasına fırsat verdiği bunun da öğrencileri yeniliğe açık hale getirdiği ile ilgili bulgular diğer araştırma bulguları ile örtüşmektedir (İleri, 2023; Bozan & Savi Çakar, 2020; Koç, 2016; Çamdeviren, 2014).

Kişisel gelişime katkıları alt temasında ise katılımcıların *özgüven, ön planda olmak (popüler, liderlik), kişisel gelişim, kendini ifade etme, toplumsal rol ve genel kültür* kodlarına vurgu yaptıkları görülmektedir. İleri (2023) araştırmasında BİLSEM öğretmenleri, özel yetenekli öğrencilerle çalışmanın kişinin kendisine farklı bir bakış açısı kattığı ve kendilerini geliştirmesi katkıları olduğunu belirtmişlerdir. Yine Soygür (2021) yaptığı araştırmada veli görüşlerine göre, kişisel gelişim konusunda BİLSEM'in katkısı olduğunu tespit etmiştir. Öğretmenliği heyecanlanmak, memnun olmak ve tatmin olmak olarak gören Coleman (1994) dikkate alınırsa BİLSEM öğretmenlerinin mesleki doyum yaşadıklarını söyleyebiliriz. Ayrıca Gökler vd. (2021) ortaöğretim kademesinde BİLSEM öğrencileri ile yürütülen çalışma bulgularından ve Çakmak'ın (2023) ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmalardan yola çıkılarak öğrencilerin sosyal olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın dördüncü teması çerçevesinde, katılımcı paydaşların BİLSEM etkinlikleri için önerilerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. *Öneriler* alt temasında katılımcıların, *donanım desteği sağlanmalı, ilgi alanlarını ortaya çıkarmalı, daha fazla uygulama yapılmalı, sürekli güncel tutulmalı, daha fazla olmalı, açık alanda yapılmalı, gündüz yapılmalı, yaygınlaştırılmalı, benzer kurumlarla işbirliği, etkinliklerin zorluk seviyesi olmalı, spor yetenek alanı olmalı, katma değerli üretim desteklenmeli, bilim gezileri ve bilim kampları yapılmalı* kodlarına vurgu yaptıkları görülmektedir. Donanım konusunda Kurtdaş (2012) benzer bulgular elde etmiştir. Yaptığı araştırmada BİLSEM'lerin fiziksel donanımlarının yetersiz olduğu ve bu yetersizliklerin iyileştirilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Yine bu minvalde destek olacak başka bir araştırma olarak Keskin vd. (2013) yaptıkları araştırmada BİLSEM'lerin fiziki ortam ve donanımlarının geliştirilmesi gerektiğini tespit etmişlerdir. İleri'nin (2023) araştırmasında katılımcı öğrenciler, BİLSEM'lerin araştırma laboratuvarına ve üniversiteye yakın, etrafında kütüphane ve kültür merkezleri olması gerektiğini, daha çok gezi, öğrenmeyi öğrenmeye yönelik etkinliklerin olduğu ve problem çözmeye yönelik faaliyetlerin yapıldığı etkinlikler olması gerektiğini belirtmişlerdir. "Benzer kurumlarla işbirliği yapılmalı" bulgusuna paralel olarak üniversitelerle iş birliği yapılması ve destek alınması gerektiğini vurgulayan çalışmalar da olmuştur (Sarıtış vd., 2019). Yine Soygür (2021) velilerle yaptığı görüşmede BİLSEM etkinliklerinin desteklenmesi gerektiğini tespit etmiştir. Araştırma sonuçlarıyla örtüşen bir diğer bulgu BİLSEM velileri tarafından dile getirilen BİLSEM 'deki programa ek olarak öğrencilerin merkezde daha çok zaman geçirmeleri gerektiğini ve daha çok gezi olması gerektiğini belirtmeleridir. Aynı araştırmada veliler merkezin okullarla bütünleşmiş çalışması gerektiğini, öğrenciler hem BİLSEM'e hem kendi kurumlarına devam etmelerinin öğrencileri çok yordüğünü, öğrencilerin yolda çok vakit geçirmek zorunda kaldıkları

ve bu yüzden BİLSEM 'de geçirdikleri sürenin kılmasına neden olduğunu vurgulamışlardır (İleri, 2023). Yapılan araştırmada karşılaşılan sorunlara yönelik aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

- Niteliğinden taviz verilmeden, BİLSEM'lerin ulaşılabilirliğini arttırmak için sayılarının artırılması,
- Daha nitelikli BİLSEM eğitimi için, öğretmen ihtiyacının giderilmesi ve mevcut öğretmenler için duran öğretmen eğitimlerinin tekrar başlaması,
- Ulaşım sorunlarının çözülmesi ya da alternatif seçeneklerin öğrenci ve velilere sunulması (BİLSEM'lerin pansiyon hizmeti vermesi gibi),
- BİLSEM'lerin uygulama ağırlıklı etkinliklerini desteklemek için ekipman ve donatım desteğinin sağlanması,
- Devamsızlığı önlemek için BİLSEM öğrencilerinin teşvik edilmesi (öğrencilerin ulusal sınavlardan muaf tutulması gibi),
- Öğrenci tanılama sürecinin uluslararası standartlara uygun hâle getirilmesi ve daha fazla çocuğun tanılama sürecine dâhil olması için tanılama sürecinin uzatılması önerilebilir.

Kaynakça/Reference

- Alkan, A. & Mertol, M. (2017). Üstün yetenekli öğrenci velilerinin akıl-zekâ oyunları ile ilgili düşünceleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 57-62.
- Ataman, A. (1998). Üstün zekâlı çocuklara ana-babaları ve öğretmenleri nasıl yardımcı olabilir? *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 335-344. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000832
- Ataman, A. (2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş* (1.baskı). Gündüz.
- Atlı, H. & Balay, R. (2016). Bilim ve sanat merkezindeki üstün yetenekliler eğitiminin sürdürülebilirliğine ilişkin öğrenci düşünceleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2),191-205.
- Aydın Sağlam, E. (2022). *BİLSEM’de eğitim alan 9.sınıf öğrencilerinin BİLSEM eğitimine ilişkin görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Baykoç Dönmez, N. (2011). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim* (1.baskı). Eğiten Kitap.
- Bozan, İ. & Savi Çakar, F. (2020). Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin belirlenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 1(53), 1607-1628. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.39986>
- Bildiren, A. (2011). *Üstün yetenekli çocuklar, aileler ve öğretmenler için bir kılavuz* (1.baskı). Doğan Kitap.
- Bildiren, A. & Türkkani, B. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin perspektifinden bilim ve sanat merkezlerinin hoş ve hoş olmayan özellikleri ve değişiklik talepleri. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 128-135.
- Coleman, L. J. (1994). "Being a teacher": Emotion sand optimal experience while teaching gifted children. *Gifted Child Quarterly*, 38(3), 12-26.
- Creswell, J.W. (2023). *Nitel araştırma yöntemleri- Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (7.baskı) (Çev.: M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi
- Çakmak, T. (2023). *Ortaokul BİLSEM öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutum ve farkındalıklarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çamdeviren, Ş. (2014). *Bilim ve sanat merkezine (BİLSEM) devam eden üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler (Sakarya ili örneği)* [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çelik-Şahin, Ç. & Şahin, Ç. Ç. (2014). Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin bu kurumlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *HAYEF Journal of Education*, 11(1), 101-117.
- Davashgil, Ü. (2004). *Üstün yetenekli çocuklar: durum tespiti komisyonu ön raporu*, (1.baskı). Çocuk Vakfı.
- Demirtaş, H. & Culha, A. (2017). *Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin devamsızlık sorunu*, Eğitime Farklı Bakış(e-kitap) Eyuder Yay. s.17-30.
- Eker, A. & Sarı, H. (2021). Özel yeteneklilerin tanılanmasında sınıf düzeylerinin uzman görüşlerine göre karşılaştırılması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 26(3), 45-48. <https://doi.org/10.24315/tred.743586>
- Enç, M. (1979). Özel eğitimin gerekçesi, üstün beyin gücü gelişimi ve eğitimleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*, No:83.
- Epçaçan, U. (2018). *Bilim ve sanat merkez’indeki eğitim uygulamalarının öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Gür, Ç. (2017). *Eğitimsel ve sosyal-duygusal bakış açılarıyla üstün yetenekli çocuklar* (1.baskı). Anı.
- İleri, A. (2023). *Öğretmen, öğrenci ve veli gözünden bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM)* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Gökler, F., Bozkuş, O., Parlak, S., Güralev, F. & Baysal, Ö. (2021). Özel yetenekli öğrencilerin, kültürel zekâ (CQ), kültürel tutum, demografik değişkenler ile güncel bilgi düzeyleri arasındaki ilişki. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(75), 2539-2555. <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2727>
- Karakuş, F. (2010). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştığı güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144. <https://doi.org/10.17860/efd.89448>

- Kazu, İ. Y. & Şenol, C. (2012). Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri(BİLSEM örneği). *e-international journal of educational research*, 3(2),13-35.
- Keskin, M. Ö., Samancı N. K. & Aydın S. (2013). Bilim ve sanat merkezleri: mevcut durumları, sorunları ve çözüm önerileri. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 78-96.
- Keskinoğlu, M.Ş. (2011). *Bana IQ'nu söyle çocukta zekâ gelişimi*, (1.baskı). TÜRDAY Yayın Grubu.
- Kılıç, F. (2017). *Bilim ve sanat merkezlerindeki öğretmenlerin yöneticilerinin liderlik yeterlilikleri kurum etkililiği ve kurum kültürüne yönelik alguları arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Kurtdaş, M. Ç. (2012). Üstün yetenekliler ve üstün yeteneklilerin eğitiminde bilim ve sanat merkezleri (Malatya Bilim ve Sanat Merkezi örneği). *Hikmet Yurdu*, 5(10), 151 – 181. <http://dx.doi.org/10.17540/hy.v5i10.184>
- Koç, İ. (2016). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenci velilerinin bilim ve sanat merkezi'yle ilgili görüşleri: bir BİLSEM örneği. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(3), 17-24.
- Miller S. (2003). *Analysis of phenomenological data generated with children as research participants*. *Nurse Research*, 10(4), 68-82. doi: 10.7748/nr2003.07.10.4.68.c5908. PMID: 12838820.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2019). *Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*, http://orgm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=608,
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2022). *Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*, https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_BILSEM_yonergesi.pdf,
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2023). *Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Strateji ve Uygulama Kılavuzu*, https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_11/25034903_zelyeteneklibireylerineitimistrategijiveuygulamaklavuzu.pdf
- Oğurlu, Ü. & Yaman, Y. (2010). Üstün zekâlı/yetenekli çocuklar ve iletişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 213-223.
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÖERHGM). (2018). *Özel yetenekli çocuğum var*, Millî Eğitim Bakanlığı Genel Yayın Dizisi.
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÖERHGM). (2019). *Özel yetenekli öğrencim var*, Millî Eğitim Bakanlığı Genel Yayın Dizisi.
- Özer, M. (2021). Türkiye'de özel yeteneklilere yetenek geliştirme desteğinde bilim ve sanat merkezleri: mevcut durum ve iyileştirme alanları. *Uluslararası Toplum Araştırma Dergisi*, 17(13), 727-749. <https://doi.org/10.26466/opus.810856>
- Özkan, D. (2009). *Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Etkililiği* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (3. baskıdan çeviri). (Çeviri Editörleri: Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). Pegem Akademi.
- Sak, U. (2012). *Üstün zekâlılar: özellikleri tanılanmaları eğitimleri* (2.baskı). Vize.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2019). Scienceand art centers (SAC) according to the parents. *Journal of Qualitative Research in Education*, 7(1), 26-28.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve sanat merkezi uygulamasının değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Soygür, E. (2021). *BİLSEM' e giden özel yetenekli çocukların ailelerinin BİLSEM eğitimine ilişkin görüş ve önerileri*, [Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Tekinal, S. (2023). *Nicel, nitel, karma yöntem araştırma desenleri ve istatistik*. (2.baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Topcu, S. (2022). *Özel yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin incelenmesi: BİLSEM'de öğretmen olmanın anlamına ilişkin fenomenolojik bir çalışma* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

- Turgut, H., Öztürk, N. & Eş, H. (2017). Üstün zekâlı öğrencilerin bilim ve bilim insanı algısı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 45-52. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.28551-304646>
- Ünsal, S., Çetin, A. & Yoğurtcu, M. (2019). Üstün yetenekli öğrenci velilerinin bilim ve sanat merkezinden beklentilerinin karşılanma düzeyleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1306-1321. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2020..-437990>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Basım). Seçkin.
- Yılmaz, M. & Yılmaz, T. (2021). Yönetici ve Öğretmenler Gözünden BİLSEM'lerde Verilen Eğitimin Kritiği. *International Review of Economics and Management*, 9(1), 1-27.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Gifted individuals have pioneered societies throughout human history, and they have contributed significantly to the social, cultural, and technological developments of the societies. Throughout history, gifted individuals have been of great importance in the progress of society and the development of technology. The development of a country is directly related to the importance given to the education of gifted individuals. For this reason, the education of gifted individuals should be given the necessary importance, and necessary studies should be carried out in this field. It is known that if gifted individuals are not identified at an early age and do not receive appropriate education, most of them may experience emotional problems, turn into problematic children in the normal education process, and thus consume their extraordinary talents in vain. For this reason, gifted students need environments, practices and teachers to guide them in order to reveal their talents. From this point of view, there has been a need for different institutions for the education of gifted students in Turkey as in many parts of the world. In order to meet these needs, Science and Art Centres were established in Turkey after a long time. Science and Art Centres, which assume an important role in the education of gifted students, enable these students to receive education outside formal education in the fields of intellectual, visual arts and musical fields in line with their interests and abilities. In this study, according to the opinions of the relevant stakeholders, Science and Art Centres' activities contribution of the students' educational progress will be studied.

2. METHOD

In this study, which aims to examine the effect of the activities carried out in the Science and Art Centre on the educational development of students according to the opinions of students, educators and parents, the phenomenology design was used which is one of the qualitative research designs. In the study, the study group was formed from stakeholders, also educators working, students and their parents who could express opinions in line with their direct experiences from Science and Art Centres in Artuklu, Midyat and Kızıltepe districts of Mardin in the 2022-2023 academic year. Criterion sampling and maximum diversity sampling techniques were used while forming the study group. The data of the study were obtained by using semi-structured interview forms. A form consisting of four questions was presented in which the participants could evaluate the positive and negative aspects of Science and Art Centres, the contributions of the activities carried out by the students in these centres to the individual, and if they have, present their suggestions for solutions about the activities.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

In this study, the positive and negative aspects, the educational contributions of the activities carried out to the students and the suggestions for the activities carried out in Science and Art Centres were examined according to the views of the participating stakeholders. In the first theme of the research, the positive views of the participants of Science and Art Centres were examined. Based on the theme and sub-themes of positive aspects of Science and Art Centres, it was concluded that Science and Art Centres have educational, social, and physical positive aspects. It is revealed that the positive aspects in terms of educational aspects are applied education, personal development and education according to ability. Socially positive aspects are seen as cooperation and communication, good time, comfortable (sincere) environment, socialisation, awareness of responsibility, relieving school stress, entertainment, conscious student, time evaluation. It is understood from the participant opinions that the positive aspects in terms of physical aspects are facilities (tools and equipment) and fewer students.

The findings about the negative aspects of Science and Art Centres were gathered under the headings of negativities arising from the system, problems arising from students and parents. It was determined that

the problems arising from the system are after-school education, late time education, part-time education, unplanned increase in BİLSEMs, wrong perception of BİLSEM, inability to receive financial support, shortness of the identification process and inexperienced teachers. Problems arising from students and parents include absenteeism during the exam year, overconfidence of the student, being out of the city, transportation and excessive curiosity of the student.

When the findings regarding the contributions of Science and Art Centres to the educational development of students are examined, it is seen that contribution in educational and personal development. It is understood that the educational contributions are in the form of academic success, exam success, permanent learning, project preparation, opening horizons, reasoning, laboratory use, computer use, enriched education and learning new concepts, whereas the contributions in personal development are in the fields of self-confidence, being at the forefront (popular, leadership), personal development, self-expression, social role and general culture.

All these findings can be interpreted as Science and Art Centres are places that can distract students from exam anxiety, entertain them, offer students the opportunity to work in the field they want, give them the opportunity to share their ideas freely and provide a free environment where they can turn these ideas into projects. Considering the findings obtained in the research and the problems encountered, some suggestions are given for more efficient and healthy Science and Art Centres. These suggestions are Increasing the number of Science and Art Centres in order to increase their accessibility without compromising their quality, meeting the need for teachers for more qualified Science and Art Centres education and restarting teacher trainings for existing teachers, solving these problems or offering alternative options to students and parents in order to overcome transportation problems (such as Science and Art Centres providing hostel services), Providing equipment to support the practical activities of Science and Art Centres, Encouraging students of Science and Art Centres to prevent absenteeism (such as exempting students from national exams), Bringing the student identification process to international standards and extending the identification process in order to more children are included in the identification process.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 12/05/2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: E-79906804-020-96473

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, raporlaştırma (%50)

Yazar 2: Araştırmanın tasarlanması, danışmanlık, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları (%50)

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Dolayısıyla araştırmada herhangi bir çıkar çatışması yoktur.